

Kesan Pemoderat Jawatankuasa Kelestarian ke atas Hubungan antara Pemilikan Syarikat dan Kualiti Pelaporan Kelestarian di Malaysia
(*Moderating Effect of Sustainability Committee towards the Relationship between Organisation's Ownership and Sustainability Reporting Quality in Malaysia*)

Nur Anis Md Surani & Noradiva Hamzah

ABSTRAK

Objektif kajian ini adalah untuk mengkaji hubungan antara pemilikan kerajaan dan pemilikan keluarga dengan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia. Kajian ini turut mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian. Motivasi kajian ini adalah arahan Bursa Malaysia mewajibkan syarikat tersenarai menyediakan penyata kelestarian pada tahun 2015. Sampel kajian terdiri daripada 100 syarikat terbesar yang tersenarai di Bursa Malaysia berdasarkan saiz pasaran modal. Data dikumpul daripada laporan tahunan syarikat bagi tahun 2013, 2014, 2016 dan 2017. Kualiti pelaporan kelestarian diukur menggunakan skor indeks Global Reporting Initiative (GRI) 3.1 yang mempunyai 79 petunjuk ukuran. Penemuan kajian membuktikan bahawa pemilikan kerajaan berhubung dengan positif dengan kualiti pelaporan kelestarian. Sebaliknya, pemilikan keluarga adalah berhubung dengan negatif dengan kualiti pelaporan kelestarian. Kajian ini juga mendapati jawatankuasa kelestarian melemahkan hubungan negatif antara pemilikan keluarga dan kualiti pelaporan kelestarian. Namun, didapati jawatankuasa kelestarian tidak menguatkan hubungan positif antara pemilikan kerajaan dan kualiti pelaporan kelestarian. Dapatan kajian ini menyumbang kepada literatur pelaporan kelestarian dan memberi input kepada Bursa Malaysia serta Suruhanjaya Sekuriti mengenai kualiti pelaporan kelestarian dan kepentingan jawatankuasa kelestarian.

Kata kunci: Kualiti pelaporan kelestarian; pemilikan kerajaan; pemilikan keluarga; jawatankuasa kelestarian

ABSTRACT

The objective of this study is to investigate the relationship between government ownership and family ownership with sustainability reporting quality in Malaysia. This study also examines the moderating effect of sustainability committee on the relationship between ownership structure and sustainability reporting quality. The motivation of this study is subsequent of the Bursa Malaysia's mandatory requirement for all listed companies to prepare sustainability statement in 2015. The sample of this study comprises of 100 largest listed companies on Bursa Malaysia based on market capitalization. Data is collected from company's annual reports for year 2013, 2014, 2016 and 2017. Quality of sustainability reporting is measured using Global Reporting Initiative (GRI) 3.1 index score that has 79 indicators. The findings of the study show that government ownership is positively related to the sustainability reporting quality. In contrast, family ownership is negatively associated with the sustainability reporting quality. This study also suggests that sustainability committee weaken the negative relationship between family ownership and sustainability reporting quality. However, the result did not find any significant findings that can prove the sustainability committees are capable of strengthening the positive relationship between government ownership and sustainability reporting quality. The findings contribute to sustainability reporting literature and provide inputs to Bursa Malaysia and Securities Commission on sustainability reporting quality and the importance of sustainability committees.

Keywords: Sustainability reporting quality; government ownership; family ownership; sustainability committee

PENGENALAN

Pelaporan kelestarian adalah sinonim dengan istilah lain seperti pelaporan kewarganegaraan, pelaporan sosial, dan pelaporan "triple bottom line" (TBL) yang merangkumi aspek ekonomi, alam sekitar dan sosial sebagai petunjuk prestasi sesebuah organisasi (Joseph 2014). Pelaporan kelestarian adalah pendekatan baru dalam pelaporan korporat yang mengintegrasikan prestasi kewangan, alam sekitar dan sosial syarikat menjadi satu laporan (Bhatia & Tuli 2017).

Kajian lepas telah membuktikan bahawa pendekatan ini merupakan satu strategi kelestarian yang telah meningkatkan daya saing syarikat dengan peningkatan nilai saham dan penambahbaikan reputasi dan nilai jenama syarikat (Schaltegger & Burritt 2006), mengurangkan kos operasi dan peningkatan prestasi kewangan (Adams & Zutshi 2004) serta meningkatkan jualan dan kesetiaan pelanggan (Mohr & Webb 2005). Pelaporan Kelestarian dianggap penting kerana ianya dapat mempengaruhi imej korporat firma secara positif (Shanmugam 2017) bagi mendapatkan sokongan pihak berkepentingan juga bertindak sebagai alat pengukur kemungkinan risiko aktiviti perniagaan terhadap alam sekitar dan masyarakat (Rao, Tilt & Lester 2012). Oleh itu, pelaporan kelestarian yang berkualiti amatlah penting bagi meningkatkan kepercayaan dan kerelevanan maklumat untuk proses pembuatan keputusan yang berkualiti (Krivačić 2017). Maklumat yang disediakan seharusnya tepat dan telus (Amran, Lee, & Devi 2014), dan tidak hanya cenderung melaporkan perkara-perkara yang positif sahaja (Belal 2002).

Pendedahan tanggung jawab social (CSR) telah diwajibkan bagi keperluan Penyenaian Bursa Malaysia pada tahun 2007, namun ia masih membenarkan syarikat-syarikat untuk sekadar memberikan maklumat umum berkaitan aktiviti-aktiviti kelestarian mereka (Haji 2013). Menurut Aman (2017) tahap pendedahan CSR masih lagi rendah. Kajian daripada National University of Singapore Business School's Centre (NUS) pada tahun 2016, mendapati bahawa kadar pelaporan kelestarian dalam kalangan 100 syarikat teratas berdasarkan modal pasaran di Malaysia pada umumnya adalah tinggi tetapi kualiti laporan masih meninggalkan banyak ruang penambahbaikan. Pelaporan kelestarian yang berkualiti haruslah disediakan kepada pihak berkepentingan kerana maklumat yang disediakan merupakan asas pembuatan keputusan oleh setiap pihak berkepentingan. Oleh itu, kualiti pelaporan kelestarian yang rendah, boleh menjejaskan reputasi, kehilangan rakan perniagaan atau pelabur syarikat, dan yang paling penting ianya boleh menjejaskan kelestarian syarikat yang menyediakan pelaporan tersebut (Krivačić 2017).

Faktor struktur pemilikan merupakan faktor penting yang mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia (Aman 2017). Malaysia adalah unik di mana walaupun ia mengikuti dan mengguna pakai sistem perakaunan yang serupa dengan pasaran modal negara maju, tetapi struktur pemilikannya adalah berbeza. Malaysia mempunyai struktur pemilikan yang lebih tertumpu (Aman 2017). Syarikat milik keluarga dan kerajaan merupakan ciri persekitaran perniagaan di Malaysia dan keluarga adalah pemegang saham tertinggi (Mohd Ghazali 2007). Kajian berhubung struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia juga adalah terhad dan hasil kajian adalah bercampur (Haji 2013; Sadou, Alom, & Laluddin 2017; Aman 2017).

Jawatankuasa kelestarian atau CSR mungkin diwujudkan dari kalangan ahli lembaga pengarah, satu kumpulan pengurusan atau bahagian yang melaksanakan dan memberi komitmen kelestarian kepada pihak berkepentingan syarikat (Amran et al. 2014). Kewujudan jawatankuasa kelestarian yang mempunyai struktur yang baik dan kukuh berfungsi sebagai koordinator, dan sebagai badan yang mampu mengubah strategi ekonomi, alam sekitar dan sosial menjadi kelebihan daya saing bagi sesebuah syarikat (Bursa Malaysia 2018). Hasil kajian Ong (2016) dan Amran et al. (2014) mendapati jawatankuasa kelestarian mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian secara positif. Namun, tidak banyak kajian yang mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian.

Objektif kajian ini adalah untuk mengkaji hubungan antara struktur pemilikan kerajaan dan keluarga dengan kualiti pelaporan kelestarian. Kajian ini turut mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian. Kajian ini menyumbang kepada kesusasteraan berkaitan pelaporan kelestarian dengan mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan syarikat dan kualiti pelaporan kelestarian. Hasil kajian ini juga dapat menyumbang input kepada Bursa Malaysia dan Suruhanjaya Sekuriti Malaysia samada kewujudan jawatankuasa kelestarian perlu diwajibkan bagi syarikat tersenarai awam di Malaysia.

SOROTAN KARYA

DEFINISI DAN KEPENTINGAN PELAPORAN KELESTARIAN

Istilah "kelestarian" dikaitkan kepada takrif "pembangunan lestari" oleh World Commission on Environment and Development (1987), yang menyatakan bahawa pembangunan lestari adalah pembangunan yang memenuhi keperluan masa kini tanpa menjejaskan keupayaan generasi akan datang untuk memenuhi keperluan mereka sendiri. Definisi umum adalah merujuk kepada tanggungjawab korporat, tanggungjawab sosial korporat dan laporan kelestarian. Pelaporan kelestarian juga dikenali sebagai pelaporan alam sekitar, sosial, dan tadbir urus (ESG) (Herda, Taylor & Wintherbotham 2012). Tujuan dan fokus utama pelaporan kelestarian adalah untuk manfaat generasi masa hadapan dengan memenuhi keperluan pihak berkepentingan, dan memberikan komitmen terhadap alam sekitar dan aspek sosial (Abd-Mutalib, Jamil, & Wan-Hussin 2014). Kajian ini menggunakan definisi pelaporan kelestarian oleh Global

Reporting Initiative [(GRI)] 2011, iaitu pelaporan kelestarian adalah amalan pengurusan syarikat dalam menyampaikan akauntabiliti kepada kumpulan pihak berkepentingan yang lebih luas melalui pendedahan maklumat untuk meningkatkan prestasi organisasi dalam mencapai matlamat pembangunan lestari. Definisi GRI menyediakan satu garis panduan yang komprehensif berkaitan pelaporan kelestarian iaitu petunjuk prestasi syarikat dalam aspek ekonomi, alam sekitar dan sosial termasuklah profil syarikat dan usaha-usaha tadbir urus (Kasbun, Teh, & Ong 2016).

Perbincangan mengenai konsep kelestarian telah bermula lebih awal di mana ianya mula dikenali dengan istilah CSR (Ong 2016). Menurut Deegan (2014) secara umumnya, pelaporan kewangan tidak dapat melaporkan kesan terhadap perspektif sosial dan alam sekitar secara efektif dan hanya tertumpu kepada matlamat jangka pendek seperti meningkatkan jualan, keuntungan dan pertumbuhan syarikat. Syarikat tidak boleh hanya bergantung kepada maklumat pelaporan kewangan semata-mata untuk membantu pihak berkepentingan dalam pembuatan keputusan kerana pelabur tidak lagi berpuas hati dengan maklumat kewangan. Oleh itu, kualiti pelaporan bukan kewangan haruslah diutamakan di mana maklumat yang didedahkan mampu menambah dan mengubah pengetahuan pihak berkepentingan mengenai strategi korporat firma (Brammer & Pavelin 2008).

Pelaporan kelestarian mempunyai pelbagai kepentingan termasuklah, meningkatkan ketelusan (Oliveira, Lima Rodrigues & Craig 2010), meningkatkan hubungan dengan pihak berkepentingan (Morsing & Schultz 2006), menghasilkan persekitaran pelaburan yang menggalakkan dan menguruskan reputasi korporat (Glass 2012). Syarikat boleh meningkatkan imej korporat dan memperbaiki kredibiliti mereka dengan memaklumkan pihak berkepentingan tentang aktiviti-aktiviti kelestarian yang dijalankan oleh mereka (Pfau, Haigh, Sims & Wigley 2008). Selain itu, pelaporan kelestarian juga boleh digunakan sebagai alat penilaian oleh syarikat-syarikat untuk mengukur kemungkinan risiko aktiviti perniagaan mereka terhadap alam sekitar dan masyarakat (Rao et al. 2012). Pelaporan kelestarian juga merupakan strategi terbaik untuk mengetahui kedudukan syarikat berbanding pesaing, mengukur keberkesanan pengurusan dan memahami sikap pihak berkepentingan terhadapnya (Aman 2017). Herda et al. (2013) menggariskan kepentingan pendedahan kelestarian dalam mengurangkan maklumat asimetri dan ketidakpastian antara firma dan pemegang sahamnya.

Kualiti maklumat membolehkan pihak berkepentingan membuat penilaian prestasi yang munasabah, dan mengambil tindakan yang sesuai (GRI 2006). Oleh yang demikian, laporan kelestarian seharusnya mencerminkan aspek positif dan negatif prestasi sesebuah organisasi; isu dan maklumat harus dipilih, disusun, dan dilaporkan secara konsisten; maklumat yang dilaporkan haruslah tepat dan terperinci; maklumat hendaklah disediakan dengan cara yang difahami dan boleh diakses oleh pihak berkepentingan; maklumat hendaklah dikumpul, direkod, dan laporan disusun, dianalisis, dan didedahkan supaya pemeriksaan dapat dilaksanakan (GRI 2006). Maklumat yang berkualiti mestilah relevan iaitu dapat membantu dalam menilai aktiviti syarikat, sah, bebas daripada kesilapan yang material, benar-benar (*faithfully*) mencerminkan aktiviti dan proses syarikat, dan dapat dibandingkan antara tempoh masa, juga dengan maklumat daripada syarikat yang berlainan (WBCSD 2002).

PELAPORAN KELESTARIAN DI MALAYSIA

Menyedari kepentingan pelaporan kelestarian, Bursa Malaysia, sebuah badan kawal selia pasaran modal, memperkenalkan kerangka kerja CSR pada tahun 2006 yang memberi panduan kepada syarikat-syarikat di Malaysia untuk membangunkan strategi kelestarian dan menyampaikan strategi tersebut kepada pihak berkepentingan secara efektif. Kerangka kerja tersebut memberi penekanan kepada empat aspek iaitu pasaran, alam sekitar, komuniti dan persekitaran kerja. Rangka kerja ini adalah selaras dengan keperluan penyenaian Bursa Malaysia yang memerlukan syarikat tersenarai untuk melaporkan aktiviti kelestarian di dalam laporan tahunan bermula 31/12/2007 (Bursa Malaysia 2006). Walaubagaimanapun, pendedahan oleh syarikat kebanyakannya hanya merangkumi aspek berkaitan pekerja dan komuniti (Abd-Mutalib et al. 2014). Hal ini mungkin disebabkan oleh tiadanya garis panduan yang jelas di dalam rangka kerja yang dikeluarkan oleh Bursa Malaysia mengenai tahap dan spesifikasi pendedahan aktiviti kelestarian yang perlu dilaporkan oleh syarikat (Fatima, Abdullah, & Sulaiman 2015).

Menurut Aman (2017) majoriti syarikat tersenarai awam mempunyai tahap pelaporan yang masih rendah. Di Malaysia, beberapa kajian telah dijalankan menggunakan data bagi tempoh selepas kerangka kerja CSR 2006 diwajibkan oleh Bursa Malaysia pada tahun 2007. Haji (2013) mengkaji pendedahan CSR bagi syarikat di Malaysia bagi tahun 2006 dan 2009 dengan menggunakan 85 buah syarikat yang tersenarai di Bursa Malaysia. Hasil kajian mendapati bahawa kuantiti dan kualiti pendedahan CSR secara puratanya adalah masih rendah. Pendedahan naratif merupakan kaedah yang paling banyak diguna pakai oleh syarikat untuk melaporkan maklumat CSR.

Kajian oleh Abd-Mutalib et al. (2014) mendapati walaupun pendedahan kelestarian telah diwajibkan bermula tahun 2007, namun 3% daripada sampel kajian telah gagal membuat pelaporan tersebut. Dari aspek kualiti pelaporan, ia masih rendah. Kajian yang terbaru oleh Sadou et al. (2017) yang dijalankan ke atas syarikat besar yang tersenarai di Bursa Malaysia menggunakan data 2011 dan 2014, juga mendapati pelaporan kelestarian dari aspek kuantiti dan

kualiti gagal mencapai tahap kualiti yang tinggi. Pendedahan masih dilakukan dalam bentuk penceritaan atau naratif. Firma-firma di Malaysia juga didapati hanya menumpukan perhatian kepada aspek sosial dan perhubungan awam (Lu & Castka 2009), dan kurangnya penekanan terhadap isu alam sekitar (Thompson & Zakaria 2004). Pelaporan juga hanya menumpukan kepada perkara-perkara baik mengenai komitmen kelestarian (Haron, Yahya, Manasseh, & Ismail 2006; Nik Ahmad, Sulaiman, & Siswontoro 2003; Thompson & Zakaria 2004) yang menunjukkan pelaporan kelestarian lebih kepada untuk meningkatkan imej korporat semata-mata (Nik Ahmad et al. 2003).

Seiring perubahan permintaan oleh pihak berkepentingan terhadap pelaporan alam sekitar, sosial dan ekonomi, Bursa Malaysia telah mengeluarkan garis panduan pelaporan kelestarian pada tahun 2015 dan syarikat-syarikat yang disenaraikan di pasaran utama dikehendaki mematuhi peraturan ini secara berperingkat bermula daripada tahun 2016 (Bursa Malaysia 2015). Hahn dan Kuhnen (2013) menegaskan bahawa kualiti pelaporan adalah isu utama dalam memberikan pandangan yang benar dan saksama mengenai prestasi kelestarian syarikat dan berfungsi sebagai isyarat untuk meningkatkan kesahihan kelestarian. Oleh itu, adalah penting untuk mengkaji samada syarikat di Malaysia mematuhi keperluan penyenaraian Bursa Malaysia dengan meningkatkan tahap kualiti pelaporan kelestarian setelah adanya garis panduan lengkap yang dikeluarkan oleh Bursa Malaysia.

STRUKTUR PEMILIKAN DI MALAYSIA

Malaysia dikenali sebagai sebuah negara yang mempunyai hubungan politik tinggi dan pegangan saham yang sangat tertumpu di mana ianya dapat mengurangkan tahap kualiti pelaporan kewangan (Balla, Robin & Wu 2003). Di samping itu, kebanyakan syarikat besar di Malaysia sangat dipengaruhi oleh agensi kerajaan disebabkan oleh pegangan saham yang besar oleh kerajaan, sementara syarikat lain biasanya dijalankan oleh keluarga. Malaysia berada di kedudukan ketiga tertinggi yang mempunyai pemilikan tertumpu bagi firma milik keluarga, selepas Thailand dan Indonesia, dengan kira-kira 57.5 hingga 67.2 peratus firma yang dimiliki oleh ahli keluarga. Bagi firma-firma milik kerajaan di Malaysia, firma-firma ini terdiri daripada 13.4 dan 18.2 peratus berasaskan 20 dan 10 peratus pemotongan pemilikan (Omar, Mohd-Saleh, Salleh, & Ahmed 2015).

Menurut Mohd Ghazali (2007), syarikat milik keluarga dan kerajaan juga merupakan ciri persekitaran perniagaan di Malaysia di mana keluarga adalah pemegang saham tertinggi. Ekoran dari itu, timbulnya isu berkaitan dengan kualiti pelaporan kelestarian. Pemegang saham yang memiliki pemilikan yang besar mempunyai kuasa untuk memantau ahli eksekutif dan mempunyai pengaruh untuk membawa perubahan selaras dengan apa yang dirasakan penting bagi syarikat, sebagai contoh, tanggungjawab sosial korporat (Rudyanto 2017).

Majoriti kajian lepas berkaitan pendedahan pelaporan kelestarian, telah memberi tumpuan kepada tema dan sifat pendedahan. Kajian lepas juga turut tertumpu kepada faktor-faktor yang mempengaruhi pendedahan sosial terutamanya ciri-ciri korporat seperti saiz syarikat, keuntungan, industri dan pertumbuhan (Bhatia & Tuli 2017; Kılıç & Kuzey 2018; Krivačić 2017; Sadou et al. 2017). Kajian ini melanjutkan kajian terdahulu dengan mengkaji hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia. Pelaporan kelestarian yang berkualiti bermaksud syarikat membuat pelaporan yang tepat tentang risiko dan peluang berkaitan aktiviti kelestarian syarikat. Perkara-perkara yang dilaporkan seharusnya menggambarkan aktiviti dan kedudukan sebenar syarikat, bukan melaporkan perkara positif semata-mata.

JAWATANKUASA KELESTARIAN

Menurut Adams (2002) struktur organisasi bagi sesuatu proses pelaporan turut mempengaruhi kualiti pelaporan. Syarikat membangunkan jawatankuasa kelestarian sebagai elemen struktur tadbir urus korporat bagi menangani risiko dan peluang kelestarian syarikat (Rossi & Tarquinio 2017). Kewujudan jawatankuasa kelestarian, pegawai yang berdedikasi atau jabatan membuktikan komitmen CSR organisasi kepada pihak berkepentingannya (Amran et al. 2014). Dalam organisasi yang mempunyai jawatankuasa kelestarian, pihak pengurusan akan memastikan kelestarian menjadi komponen teras dalam proses pembuatan keputusan organisasi. Mereka lebih cenderung melihat kepentingan CSR strategik dan pelaporan dengan menggalakkan organisasi menyediakan laporan kelestarian untuk menangani tuntutan pihak berkepentingan. Strategi ini bertujuan memotivasi organisasi melaksanakan amalan mengukur dan melaporkan prestasi CSR secara terbuka.

Sesebuah jawatankuasa kelestarian biasanya bertanggungjawab mengkaji semula dasar-dasar kelestarian dan menjalankan audit dalaman mengenai usaha kelestarian syarikat (Ong 2016). Kewujudan sesebuah jawatankuasa kelestarian memberi tanda betapa pentingnya isu-isu kelestarian kepada syarikat tersebut. Ia menekankan komitmen lembaga pengarah ke arah pembangunan lestari syarikat dan memastikan kakitangan yang terlibat bertanggungjawab untuk isu-isu kelestarian. Berikutan dengan rasional ini, dijangkakan syarikat-syarikat yang mempunyai jawatankuasa kelestarian cenderung untuk terlibat dalam pelaporan kelestarian dengan lebih aktif. Walau bagaimanapun, Rupley,

Brown dan Marshall (2012) dan Michelin dan Parbonetti (2012) tidak menemui sebarang hubungan penting yang signifikan antara kewujudan sesebuah jawatankuasa kelestarian dengan tahap pendedahan kelestarian. Michelin dan Parbonetti (2012) mencadangkan dua kemungkinan untuk keputusan yang agak signifikan dalam kajian mereka. Pertama, mereka tidak mempertimbangkan usia jawatankuasa kelestarian yang mungkin memberi kesan kepada hubungan itu; dan kedua, hanya 20.2% daripada jumlah keseluruhan sampel yang dikaji mempunyai jawatankuasa kelestarian.

Memandangkan kajian yang sedia ada adalah terhad dalam menyiasat hubungan jawatankuasa kelestarian dengan tahap pendedahan kelestarian, kajian ini menekankan bahawa dengan kewujudan sesebuah jawatankuasa kelestarian dalam sesebuah syarikat dapat meningkatkan dedikasi syarikat untuk perkembangan lestariannya. Ianya diramalkan bahawa jawatankuasa kelestarian cenderung mencerminkan prestasi mereka yang efektif dengan menyediakan pelaporan yang lebih berkualiti (Ruhnke & Gabriel 2013; Kılıç & Kuzey 2018), seterusnya dapat mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian dalam syarikat milik kerajaan dan keluarga.

TEORI DAN HIPOTESIS KAJIAN

Teori pihak berkepentingan telah digunakan untuk menjelaskan aktiviti pelaporan dalam banyak kajian. Ianya mencadangkan bahawa pelaporan adalah mekanisme akauntabiliti dan pengurusan pihak berkepentingan (Rao & Tilt 2016). Ullman (1985) berpendapat bahawa kuasa pihak berkepentingan yang mempengaruhi pengurusan syarikat mempunyai hubungan positif dengan tahap kawalan pihak berkepentingan terhadap sumber yang diperlukan oleh syarikat. Kajian empirikal oleh Robert (1992) mendapati pendedahan tanggungjawab dipengaruhi oleh kuasa kumpulan pihak berkepentingan seperti pemegang saham, kerajaan dan pemiutang. Di samping itu, jawatankuasa kelestarian mempunyai peranan memastikan permintaan pihak berkepentingan dipenuhi dengan memantau aktiviti dan pelaporan kelestarian syarikat (Amran et al. 2014; Hussain, Rigoni & Orij 2018).

Dalam situasi di mana kerajaan adalah pemilik sesebuah syarikat, kebimbangan mengenai CSR syarikat itu timbul (Rudyanto 2017). CSR adalah berkait rapat dengan pengagihan sumber syarikat kepada orang awam, yang mencerminkan objektif badan-badan kerajaan (Liston-Heyes & Ceton 2007). Muttakin dan Subramanian (2015) menyatakan bahawa kerajaan yang merupakan sebuah badan yang paling dipercayai dalam sesebuah negara, harus memenuhi keperluan dan jangkaan para pihak berkepentingan. Muttakin dan Subramanian (2015), Eng & Mak (2003), dan Mohd Ghazali (2007) mendapati kesan positif pemilikan kerajaan terhadap pelaporan kelestarian. Said, Zainuddin dan Haron (2009) juga mendapati pemilikan kerajaan mempunyai hubungan yang positif dan signifikan dengan tahap pendedahan CSR. Di Malaysia, syarikat pemilikan kerajaan membuat pendedahan kelestarian yang lebih banyak berbanding jenis syarikat yang lain disebabkan oleh mandat Bursa Malaysia untuk mendedahkan aktiviti sosial mereka dalam laporan tahunan sejak Disember 2006 (Esa & Ghazali 2012). Seiring dengan rangka kerja pelaporan kelestarian yang dikeluarkan oleh Bursa Malaysia pada tahun 2015, syarikat milik kerajaan dijangka akan meningkatkan bukan sahaja kuantiti pendedahan, namun turut meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian yang dihasilkan. Kajian ini mencadangkan hipotesis seperti berikut:

H1(a): Pemilikan Kerajaan mempunyai hubungan yang positif dengan kualiti pelaporan kelestarian.

Dalam syarikat milik keluarga, ahli keluarga terlibat secara aktif dalam pengurusan syarikat dan bertindak sebagai pengarah (Ho & Kang 2013). Ia mungkin boleh menghapuskan konflik yang berpotensi antara pihak dalaman dengan pelabur luar, namun demikian, konflik di antara pemegang saham majoriti dan minoriti akan meningkat (Rudyanto 2017). Daripada mendedahkan maklumat yang diperlukan oleh pemegang saham minoriti, syarikat milik keluarga cenderung menggunakan kos pelaporan ini untuk tujuan kepentingan peribadi mereka (Shleifer & Vishny 1997). Kajian terdahulu mendapati terdapatnya hubungan negatif yang signifikan antara peratusan jumlah ahli keluarga di dalam lembaga pengarah dengan tahap pendedahan sukarela di Malaysia (Abdullah, Mohamad & Mukhtar 2011). Block dan Wagner (2013) mendapati pemilikan keluarga adalah berhubung secara negatif dengan prestasi CSR berkaitan komuniti. Kajian lepas seperti Rees dan Rodionova (2014) dan Wang (2014) juga mendapati pemilikan keluarga mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian secara negatif. Oleh itu, kajian ini mencadangkan hipotesis seperti berikut:

H1(b): Pemilikan Keluarga mempunyai hubungan yang negatif dengan kualiti pelaporan kelestarian.

Syarikat-syarikat mewujudkan jawatankuasa kelestarian sebagai elemen struktur tadbir urus korporat untuk menguruskan risiko dan peluang berkaitan kelestarian (Rossi & Tarquinio 2017). Kewujudan jawatankuasa ini dapat meningkatkan pelaporan kelestarian (Dienes, Sassen & Fischer 2016). Amran et al. (2014) dan Nazari, Herremans

dan Warsame (2015) mendapati kewujudan jawatankuasa CSR meningkatkan kualiti laporan kelestarian. Selanjutnya, Hussain et al. (2018) melaporkan bahawa penubuhan jawatankuasa ini meningkatkan prestasi sosial dan persekitaran syarikat. Begitu juga, Kent dan Monem (2008) mendapati bahawa syarikat-syarikat yang mempunyai jawatankuasa kelestarian lebih cenderung menyediakan pelaporan kelestarian. Oleh itu, kajian ini mencadangkan hipotesis seperti berikut:

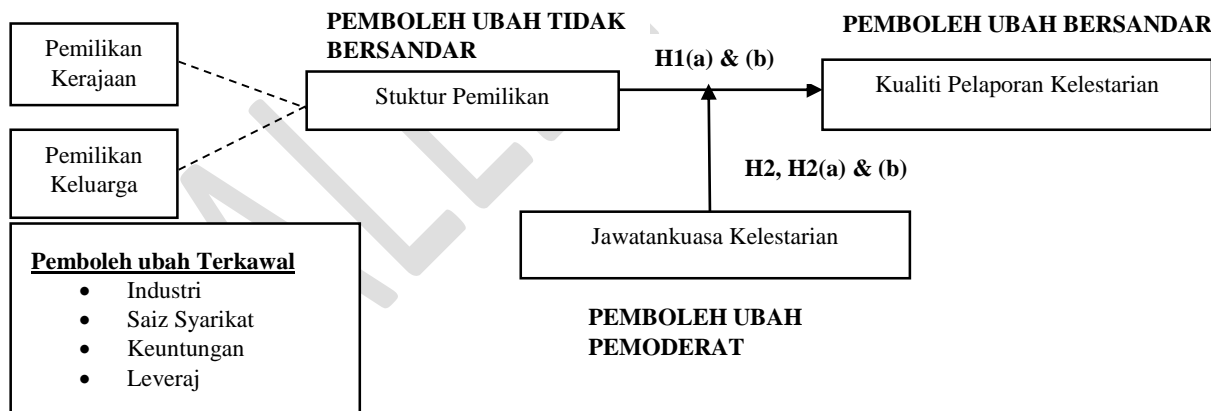
H2: Jawatankuasa kelestarian mempunyai hubungan yang positif dengan kualiti pelaporan kelestarian.

Kewujudan jawatankuasa kelestarian dalam sesebuah syarikat dapat mengukuhkan struktur tadbir urus korporat syarikat tersebut (Rossi & Tarquinio 2017). Sesebuah syarikat yang mempunyai tadbir urus yang baik akan mendatangkan kesan yang signifikan ke atas prestasi kelestarian syarikat (Rudyanto 2017). Fungsi tadbir urus korporat dalam syarikat milik kerajaan adalah sebagai alat untuk memastikan syarikat ditadbir dengan baik dan berkesan untuk memenuhi kehendak dan kepentingan orang awam. Siagian (2011) meneliti syarikat-syarikat milik kerajaan di Indonesia dan mendapati bahawa pemilikan kerajaan memberi kesan positif kepada tadbir urus korporat, bermaksud bahawa tujuan syarikat milik kerajaan adalah selaras dengan tujuan tadbir urus korporat untuk melindungi kepentingan awam, yang tercermin dalam pelaporan kelestarian. Oleh itu, dengan adanya kewujudan jawatankuasa kelestarian, hubungan positif antara pemilikan kerajaan dan kualiti pelaporan kelestarian dapat dipertingkatkan. Struktur tadbir urus korporat yang baik dapat mengurangkan konflik antara pemegang saham majoriti dan minoriti dalam syarikat milik keluarga. Oleh itu, struktur tadbir urus korporat yang baik melalui kewujudan jawatankuasa kelestarian dapat mengurangkan kesan negatif hubungan antara pemilikan keluarga dan kualiti pelaporan kelestarian. Kajian ini, mencadangkan hipotesis seperti berikut:

H2(a): Jawatankuasa kelestarian menguatkan hubungan positif antara pemilikan kerajaan dan kualiti pelaporan kelestarian.

H2(b): Jawatankuasa kelestarian melemahkan hubungan negatif antara pemilikan keluarga dan kualiti pelaporan kelestarian.

Berdasarkan hipotesis yang dibincangkan di atas, rangka kerja bagi kajian ini digubal melalui Rajah 1.

RAJAH 1. Model Kajian

METODOLOGI KAJIAN

Sampel kajian ini adalah 100 syarikat terbesar berdasarkan saiz pasaran modal yang tersenarai di Papan Utama Bursa Malaysia. Kajian ini tidak mengambil kira syarikat-syarikat kewangan disebabkan oleh peraturan-peraturan yang berbeza berbanding dengan sektor lain (Ho & Taylor 2013). Sebagai gambaran, sektor kewangan di Malaysia adalah tertakluk kepada Akta Perkhidmatan Kewangan 2013. Banyak kajian telah menggunakan syarikat bukan kewangan sebagai sampel bagi mengkaji pendedahan dan pelaporan CSR atau kelestarian di Malaysia (Ekhmar, Razak &

Mustapha 2013; Sadou et al. 2017). Selain itu, kajian ini turut menyingkirkan syarikat yang tidak mempunyai data lengkap, iaitu laporan tahunan tahun 2013, 2014, 2016 atau 2017. Hasilnya, jumlah sampel akhir bagi kajian ini adalah 72 syarikat. Kajian ini memilih sampel daripada 100 buah syarikat terbesar berdasarkan saiz pasaran modal seperti kajian oleh Sadou et al. (2017); Bakhtiar, Maliah, & Nazli (2009); dan Mohd Ghazali (2007) disebabkan oleh beberapa faktor. Pertama, syarikat besar adalah syarikat yang aktif didagangkan di pasaran Bursa Malaysia dan orang awam memberi perhatian kepada syarikat sebegini, oleh itu ianya dijangkakan akan lebih memberi perhatian terhadap aktiviti yang lebih bertanggungjawab secara sosial (Mohd Ghazali 2007). Kedua, syarikat besar dipercayai memiliki lebih banyak sumber untuk melaksanakan inisiatif kelestarian (Bakhtiar et al. 2009). Ketiga, menurut Sadou et al. (2017), jumlah pasaran modal bagi 100 syarikat terbesar merangkumi anggaran 85% daripada jumlah keseluruhan pasaran modal bagi semua syarikat tersenarai di Bursa Malaysia.

Skop kajian ini merangkumi dua tahun sebelum dan dua tahun selepas pindaan ke atas keperluan penyenaian oleh Bursa Malaysia berkaitan pelaporan kelestarian pada tahun 2015, iaitu tahun 2013 hingga 2014, dan 2016 hingga 2017. Pemilihan tempoh kajian adalah selari dengan amalan konvensional (Haji 2013; Ho & Taylor 2013; Fatima et al. 2015; Sadou et al. 2017). Dengan ini, perbandingan dapat dibuat bagi sebarang perubahan ke atas tahap kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia terutamanya sebelum dan selepas Bursa Malaysia mengeluarkan garis panduan pelaporan kelestarian pada tahun 2015. Fatima et al. (2015) juga telah menggunakan data tahun 2005 dan 2009, yang mewakili dua tahun sebelum dan selepas keperluan mandatori CSR oleh Bursa Malaysia pada tahun 2007.

PENGUKURAN PEMBOLEH UBAH

KUALITI PELAPORAN KELESTARIAN

Pemboleh ubah bersandar dalam kajian ini adalah kualiti pelaporan kelestarian. Sistem skor dilihat sebagai kaedah yang menggambarkan kredibiliti jumlah pendedahan dalam laporan. Kajian ini menggunakan kaedah yang sama dengan Bhatia dan Tuli (2017); Ching, Gerab dan Toste (2017); Ching dan Gerab (2017); Hong, San, Tunku, & Rahman (2016) dan Kasbun et al. (2016). Ia melibatkan penggunaan indeks pendedahan kelestarian berdasarkan kerangka GRI. Selain itu, kajian ini juga akan menggunakan sistem skor berdasarkan garis panduan G3.1 oleh GRI. Walaupun garis panduan G4 telah menggantikan G3.1 pada tahun 2017, namun pelaksanaannya masih secara berperingkat bermula tahun 2018 (Bhatia & Tuli 2017b). Bagi kajian ini, indikator prestasi menjadi satu-satunya ukuran yang digunakan. Petunjuk ini terdiri daripada 79 item dalam indeks pendedahan yang diberikan di bawah kerangka kerja G3.1 GRI yang dibahagikan kepada petunjuk ekonomi, alam sekitar dan sosial.

Petunjuk prestasi secara keseluruhannya mempunyai 79 petunjuk di mana 9 petunjuk di bawah dimensi ekonomi (EC1 hingga EC9), 30 di bawah dimensi alam sekitar (EN1 hingga EN30) dan 40 di bawah dimensi sosial (LA1 hingga LA14, HR1 hingga HR9, SO1 hingga SO8 dan PR1 hingga PR9). Kajian ini mengklasifikasikan kualiti maklumat kelestarian dalam laporan tahunan dan laporan kelestarian dengan cara yang sama Ching et al. (2017) melakukan kajian mereka: (a) apabila semua maklumat didedahkan, skor 1 diberikan; (b) apabila hampir semua maklumat didedahkan, 0.75; (c) apabila sebahagian maklumat itu dilaporkan, 0.5; (d) apabila maklumat itu dilaporkan secara ringkas, 0.25; dan (e) apabila tiada maklumat dilaporkan, 0. Seterusnya, indeks kualiti dapat diperolehi dengan mengira nisbah skor keseluruhan kepada skor maksimum yang boleh dicapai, iaitu 79. Dengan menggunakan formula ini, syarikat yang memperolehi skor maksimum bagi setiap dimensi akan mendapat skor indeks kualiti maksimum iaitu 1. Ching et al. (2017) menentukan skor berdasarkan indeks dan keterangan dalam garis panduan G3.1.

STRUKTUR PEMILIKAN

Struktur pemilikan kerajaan dan pemilikan keluarga mengadaptasi ukuran Rudyanto (2017). Pemilikan kerajaan akan diukur berdasarkan peratusan pegangan ekuiti yang dimiliki oleh pihak kerajaan, manakala pemilikan keluarga akan diukur berdasarkan peratusan pegangan ekuiti oleh individu atau syarikat yang merupakan milik ahli keluarga. Pemilikan kerajaan adalah turut merangkumi peratusan jumlah pegangan ekuiti yang dimiliki oleh badan-badan dan juga institusi-institusi kerajaan yang tersenarai sebagai 30 pemegang saham terbesar di dalam sesebuah syarikat (Othman, Darus & Arshad 2011).

JAWATANKUASA KELESTARIAN

Jawatankuarakelestarian diukur dengan menggunakan pemboleh ubah binari berdasarkan kajian oleh Ong (2016) dan Amran et al. (2014). Kod 1 diberikan jika syarikat mempunyai jawatankuasa kelestarian. Kod 0 diberikan jika syarikat tidak mempunyai jawatankuasa kelestarian.

PEMBOLEH UBAH TERKAWAL

Pelbagai kajian lepas telah menggunakan ciri-ciri organisasi sebagai pemboleh ubah terkawal (Said et al. 2009; Haji 2013; Sadou et al. 2017) seperti leveraj, usia syarikat, saiz, keuntungan (pulangan atas asset atau pulangan atas ekuiti), jenis industri dan sebagainya. Kajian ini menggunakan empat pemboleh ubah terkawal iaitu jenis industri, saiz syarikat, keuntungan dan leveraj yang telah digunakan dengan meluas dalam kajian lepas (Said et al. 2009; Kılıç & Kuzey 2018; Ghuslan & Mohd-Saleh 2017; Amran et al. 2014; Krivačić 2017; Ching et al. 2017), di mana dapatan kajian menunjukkan bahawa ia dapat mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian. Ringkasan bagi setiap pemboleh ubah dan pengukurannya adalah seperti di Lampiran 1.

ANALISIS DATA

Data yang telah dikumpul telah dianalisa dengan menggunakan perisian SPSS, khususnya melalui analisis deskriptif, ujian kenormalan, analisa korelasi Pearson dan analisis regresi berganda. Model regresi bagi kajian ini bertujuan memenuhi dua objektif kajian iaitu; mengkaji hubungan antara struktur pemilikan kerajaan dan pemilikan keluarga dengan kualiti pelaporan kelestarian; dan mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian. Model kajian adalah seperti di rajah 1. Empat model kajian dibangunkan untuk mengkaji hipotesis 1(a), 1(b), 2, 2(a) dan 2(b) seperti berikut:

$$\text{Model 1(a): } SRQ = \beta_0 + \beta_1 \text{ GOV} + \beta_2 \text{ IND} + \beta_3 \text{ SAIZ} + \beta_4 \text{ ROA} + \beta_5 \text{ LEV} + \epsilon$$

$$\text{Model 1(b): } SRQ = \beta_0 + \beta_1 \text{ FAM} + \beta_2 \text{ IND} + \beta_3 \text{ SAIZ} + \beta_4 \text{ ROA} + \beta_5 \text{ LEV} + \epsilon$$

$$\text{Model 2(a): } SRQ = \beta_0 + \beta_1 \text{ GOV} + \beta_2 \text{ COMM} + \beta_3 \text{ GOV} \times \text{COMM} + \beta_4 \text{ IND} + \beta_5 \text{ SAIZ} + \beta_6 \text{ ROA} + \beta_7 \text{ LEV} + \epsilon$$

$$\text{Model 2(b): } SRQ = \beta_0 + \beta_1 \text{ FAM} + \beta_2 \text{ COMM} + \beta_3 \text{ FAM} \times \text{COMM} + \beta_4 \text{ IND} + \beta_5 \text{ SAIZ} + \beta_6 \text{ ROA} + \beta_7 \text{ LEV} + \epsilon$$

Di mana:

SRQ	= Kualiti pelaporan kelestarian
GOV	= Peratusan pemilikan kerajaan
FAM	= Peratusan pemilikan keluarga
COMM	= Jawatankuasa kelestarian
GOVxCOMM	= Interaksi antara pemilikan kerajaan dan jawatankuasa kelestarian
FAMxCOMM	= Interaksi antara pemilikan keluarga dan jawatankuasa kelestarian
IND	= Industri
SAIZ	= Saiz syarikat
ROA	= Keuntungan syarikat
LEV	= Leveraj syarikat
β_0	= pintasan
$\beta_1 - \beta_7$	= koefisien pemboleh ubah
ϵ	= terma ralat

Sebelum menjalankan analisis data, ujian kenormalan dilaksanakan untuk memastikan data set adalah sesuai dengan model regresi. Ujian Kolmogorov-Smirnov menunjukkan bahawa semua pemboleh ubah kajian ini bertaburan secara tidak normal pada nilai $p = 0.000$, di mana ianya kurang daripada penanda aras (0.05). Oleh itu, ujian tambahan dilakukan bagi mengenalpasti titik terpencil yang terdapat dalam set data. Analisis univariat dan multivariat dapat mengenalpasti 21 kes titik terpencil berdasarkan nilai kebarangkalian mahalnobis yang kurang daripada 0.001. Data terpencil ini telah disingkirkan daripada set data kajian ini. Transformasi data turut dilaksanakan untuk memastikan data berdistribusi secara normal. Setelah menyingkirkan titik terpencil dan mengtransformasi data, lampiran 2 menunjukkan nilai skewness dan kurtosis bagi semua pemboleh ubah. Jadual di lampiran 2 menunjukkan skor skewness dan kurtosis mempunyai nilai diantara (+3, -3), di mana ianya menunjukkan data adalah berdistribusi normal (Westfall & Henning 2013). Jumlah akhir sampel kajian adalah seperti di Jadual 1.

JADUAL 1. Profil sampel kajian

	Jumlah Syarikat-Tahun
Jumlah 100 syarikat terbesar berdasarkan saiz pasaran modal bagi tempoh 4 tahun (2013, 2014 & 2016, 2017)	400
(-) 18 syarikat kewangan bagi tempoh 4 tahun (2013, 2014 & 2016, 2017)	(72)
(-) 10 syarikat yang tidak mempunyai laporan tahunan 2013, 2014, 2016 atau 2017 bagi tempoh 4 tahun (2013, 2014 & 2016, 2017)	(40)
	288
(-) 21 kes titik terpencil	(21)
Jumlah akhir sampel syarikat-tahun	267

ANALISIS DESKRIPTIF

Lampiran 3 menunjukkan analisis statistik deskriptif bagi setiap pemboleh ubah dalam kajian ini. Statistik ini merangkumi nilai purata, sisihan piawai, minimum dan maksimum bagi pemerhatian ke atas keseluruhan data berjumlah 267 (syarikat-tahun). Secara keseluruhannya, kadar kualiti pelaporan kelestarian di tahap yang masih rendah iaitu dengan skor purata 0.211, dengan nilai minimum skor 0 dan nilai maksimum adalah 0.82. Berkaitan pemboleh ubah tidak bersandar iaitu pemilikan kerajaan dan pemilikan keluarga, analisis menunjukkan bahawa syarikat mempunyai tahap pemilikan tertumpu yang tinggi di mana nilai maksimum bagi pemilikan kerajaan adalah 95.85% dan pemilikan keluarga adalah 79.69%, seperti yang dijangkakan dalam kalangan syarikat bagi pasaran modal Malaysia. Bagi pemboleh ubah terkawal, secara purata 42% daripada sampel kajian berada dalam industri yang dijangka akan membuat pelaporan kelestarian yang lebih tinggi. Skor purata bagi logaritma saiz dan keuntungan syarikat adalah 15.669 dan -2.803 dengan skor minimum 9.90 dan -6.21, dan nilai maksimum 19.05 dan -0.75 masing-masing. Nilai skor purata leveraj syarikat adalah 0.4698 di mana nilai minimum adalah 0.05 dan nilai maksimum adalah 0.92.

UJIAN KORELASI

Jadual 2 menunjukkan bahawa ketiga-tiga dimensi laporan kelestarian adalah berkorelasi secara positif. Nilai pekali adalah sekitar 0.8 dan sangat signifikan. Disebabkan terdapat nilai pekali yang melebihi 0.8, ujian VIF telah dilakukan. Hasil ujian mendapati bahawa nilai VIF bagi setiap pemboleh ubah berada antara 1 hingga 10, oleh itu tiada isu multicollinearity. Ini menunjukkan bahawa, secara umum, apabila pendedahan dalam satu dimensi bertambah baik, skor pendedahan dalam dua dimensi yang lain turut meningkat. Tahun laporan juga mempunyai hubungan positif yang signifikan pada tahap $p < 0.01$ dengan dimensi ekonomi, alam sekitar dan sosial, di mana nilai pekali adalah 0.508, 0.437 dan 0.552. Ini menunjukkan bahawa kualiti pendedahan bagi setiap dimensi bertambah baik bagi setiap tahun.

JADUAL 2. Analisis korelasi bagi setiap dimensi laporan kelestarian dan tahun laporan

	Ekonomi	Alam Sekitar	Sosial	Tahun
Ekonomi	1			
Alam Sekitar	0.814***	1		
Sosial	0.816***	0.832***	1	
Tahun	0.508***	0.437***	0.552***	1

*** Signifikan pada nilai $p < 0.01$

Bagi tujuan mengesan perubahan signifikan dalam kualiti pelaporan kelestarian bagi setiap tahun, ujian Kruskal-Wallis telah digunakan untuk melakukan perbandingan secara langsung antara semua laporan kelestarian bagi setiap tahun yang berbeza. Jadual 3 menunjukkan hasil ujian. Hasil ujian menunjukkan terdapat perubahan yang signifikan pada tahap $p < 0.05$, antara kualiti pelaporan kelestarian apabila dibandingkan mengikut tahun. Nilai- p 0.000, yang lebih rendah daripada tahap signifikan 0.05 dapat melihat di mana perubahan ini berlaku. Analisis *post hoc* Kruskal-Wallis (Jadual 4) seperti yang dicadangkan oleh Daniel (1978) dan Siegel dan Castellan (1988) menunjukkan bahawa laporan kelestarian bagi tahun 2017 mempunyai nilai purata SRQ lebih besar berbanding laporan kelestarian 2013. Perubahan nilai purata yang paling ketara adalah pada tahun 2016 dan 2017.

JADUAL 3. Ujian Kruskal-Wallis Kualiti Pelaporan Kelestarian, dikategorikan mengikut tahun

Tahun	N	Kedudukan purata	Statistik ujian Kruskal-Wallis	
2013	68	86.68	Pemboleh ubah ujian	Kualiti Pelaporan Kelestarian
2014	69	106.25	Pemboleh ubah dikategorikan	Tahun
2016	66	152.93	Chi-square	77.999
2017	64	194.67	df	3
Jumlah	267		Nilai-p	0.000

JADUAL 4. Ujian *post hoc* Kruskal Wallis antara tahun bagi kualiti pelaporan kelestarian

Tahun	N	Kedudukan purata	Subset alfa = 0.05	
			1	2
2013	68	86.68	86.68	
2014	69	106.25	106.25	106.25
2016	66	152.93	152.93	152.93
2017	64	194.67		194.67
Jumlah	267			

Seterusnya, berdasarkan ujian korelasi seperti dalam Jadual 5, ramalan awal menunjukkan bahawa kualiti pelaporan kelestarian mempunyai hubungan positif yang signifikan dengan pemilikan kerajaan, jawatankuasa kelestarian, saiz syarikat, dan leveraj syarikat, pada nilai signifikan $p < 0.01$. Selain itu, kualiti pelaporan kelestarian juga mempunyai hubungan negatif yang signifikan pada nilai $p < 0.01$, dengan pemilikan keluarga dan keuntungan syarikat. Walaupun jenis industri mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian secara positif, namun ianya berhubung dengan secara tidak signifikan. Berhubung dengan pemboleh ubah interaksi, dapat dilihat yang kedua-duanya (GOVxCOMM dan FAMxCOMM) berkorelasi positif secara signifikan dengan kualiti pelaporan kelestarian pada tahap signifikan $p < 0.01$.

Di samping itu, berdasarkan Jadual 5, kesemua nilai pekali korelasi Pearson secara relatifnya adalah rendah dan kurang daripada 0.8. Ini menunjukkan bahawa tiada isu multicollinearity yang kritikal bagi model kajian ini (Aman 2017). Oleh itu, analisis regresi bagi setiap pemboleh ubah ini boleh diteruskan.

JADUAL 5: Korelasi Pearson

Pemboleh ubah	SRQ	GOV	FAM	COMM	IND	SAIZ	ROA	LEV
SRQ	1.000***							
GOV	0.267***	1.000						
FAM	-0.244***	-0.743***	1.000					
COMM	0.472***	0.117*	-0.100	1.000				
IND	0.009	0.091	0.012	0.170***	1.000			
SAIZ	0.281***	0.409***	-0.196***	0.236***	0.233***	1.000		
ROA	-0.245***	-0.234***	0.102*	-0.174***	-0.160***	-0.447***	1.000	
LEV	0.214***	0.032	-0.060	0.024	-0.35	0.314***	-0.327***	1.000

*** Signifikan pada nilai $p < 0.01$

** Signifikan pada nilai $p < 0.05$

* Signifikan pada nilai $p < 0.1$

PENGUJIAN HIPOTESIS

Kajian ini mempunyai empat model yang digunakan untuk menguji hipotesis kajian. Jadual 6 menunjukkan ringkasan model regresi bagi hipotesis 1(a), 1(b), 2, 2(a) dan 2(b).

JADUAL 6. Model regresi linear 1(a) hingga 2(b)

Pemboleh ubah	Model 1(a)		Model 1(b)		Model 2(a)		Model 2(b)	
	Pekali	Nilai-p	Pekali	Nilai-p	Pekali	Nilai-p	Pekali	Nilai-p
GOV	0.175	0.007***	-	-	0.206	0.003***	-	-
FAM	-	-	-0.184	0.002***	-	-	-0.211	0.001***
COMM	-	-	-	-	0.528	0.000***	0.334	0.000***
GOVxCOMM	-	-	-	-	-0.112	0.216	-	-
FAMxCOMM	-	-	-	-	-	-	0.160	0.060*
IND	-0.039	0.518	-0.029	0.633	-0.096	0.074*	-0.107	0.053*
SAIZ	0.138	0.060*	0.172	0.013**	0.070	0.285	0.108	0.079*
ROA	-0.101	0.135	-0.112	0.092*	-0.054	0.367	-0.076	0.198
LEV	0.145	0.023**	0.125	0.047**	0.178	0.002***	0.155	0.006***
R ²	0.143		0.150		0.337		0.342	
Statistik-F	8.478		9.021		18.389		18.805	
Signifikan-F	0.0000		0.0000		0.0000		0.0000	

*** Signifikan pada nilai $p < 0.01$

** Signifikan pada nilai $p < 0.05$

* Signifikan pada nilai $p < 0.1$

Model regresi 1(a) dan 1(b) masing-masing adalah bertujuan untuk menguji H1(a) dan H1(b) iaitu hubungan antara GOV dan FAM dengan SRQ. Hasil ujian menunjukkan hubungan positif yang signifikan antara GOV dan SRQ pada tahap $p < 0.01$ dengan nilai pekali 0.175. Hubungan ini menunjukkan bahawa semakin tinggi peratusan pemilikan kerajaan dalam sesebuah syarikat, semakin tinggi tahap kualiti pelaporan kelestarian. Oleh itu, model regresi 1(a) menyokong H1(a). Penemuan kajian ini adalah sejajar dengan Aman (2017) dan Rudyanto (2017). Berkaitan dengan hubungan FAM dan SRQ, hasil ujian regresi menunjukkan terdapatnya hubungan negatif yang signifikan antara keduanya pada tahap $p < 0.01$ dengan nilai pekali -0.184. Penemuan ini merupakan bukti empirikal di mana semakin tinggi peratusan pemilikan keluarga di dalam sesebuah syarikat, semakin rendah kualiti pelaporan kelestarian. Oleh itu, hasil ujian ini turut menyokong H1(b) dan ianya selari dengan Block dan Wagner (2013), Wang (2014) dan Rees dan Rodionova (2014).

Model 2(a) dan 2(b) menganalisis kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian. Kedua-dua model menunjukkan bahawa COMM mempunyai hubungan positif yang signifikan dengan SRQ pada nilai $p < 0.01$. Ini membuktikan bahawa dengan adanya jawatankuasa kelestarian dalam syarikat, ianya dapat meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian. Hasil ujian ini selari dengan Amran et al. (2014), Nazari et al. (2015) dan Hussain et al. (2018), oleh itu H2 diterima. Model regresi 2(a) menunjukkan hubungan positif yang signifikan antara GOV dan SRQ pada tahap $p < 0.01$ dengan pekali 0.206. Namun, hasil regresi tidak dapat mengesahkan kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian. Nilai pekali bagi GOVxCOMM adalah -0.112 dengan nilai- $p = 0.216$. Hasil ujian ini menunjukkan terdapatnya kesan negatif pemoderat jawatankuasa kelestarian yang tidak signifikan ke atas hubungan antara GOV dan SRQ. Penemuan ini adalah tidak selari dengan hipotesis kajian ini. Oleh itu, H2(a) adalah ditolak.

Model regresi 2(b) menunjukkan hubungan negatif yang signifikan antara FAM dan SRQ dengan nilai pekali -0.211 dan nilai- $p = 0.001$. Namun, pemboleh ubah FAMxCOMM memberi kesan pemoderat positif yang signifikan ke atas hubungan antara pemilikan keluarga dan kualiti pelaporan kelestarian. Nilai pekali FAMxCOMM adalah 0.160 dan nilai $p = 0.060$, menunjukkan kesan pemoderat positif yang signifikan pada tahap $p < 0.1$. Dalam erti kata lain, faktor pemoderat COMM telah melemahkan hubungan negatif antara FAM dan SRQ. Penemuan ini adalah selari dengan hipotesis kajian ini dan H2(b) adalah diterima. Jadual 6 juga menunjukkan nilai R² dan nilai statistik-F bagi model 1(a), 1(b), 2(a), 2(b). Nilai R² menunjukkan daya penerangan model regresi adalah agak baik dengan julat skor minimum 0.143 dan skor maksimum 0.342. Model 1(a) dan 1(b) menunjukkan bahawa varians kualiti pelaporan kelestarian dapat diterangkan oleh pemboleh ubah tidak bersandar dan terkawal sebanyak 14.3% dan 15%. Nilai R² bagi model 2(a) dan 2(b) telah meningkat kepada 33.7% dan 34.2% masing-masing dengan penambahan pemboleh ubah interaksi GOVxCOMM dan FAMxCOMM.

Antara semua pemboleh ubah terkawal, hanya leveraj syarikat yang mempunyai hubungan positif yang signifikan dengan kualiti pelaporan kelestarian dengan nilai- $p = 0.023, 0.047, 0.002$ dan 0.006 berdasarkan model 1(a), 1(b), 2(a) dan 2(b) yang digunakan. Jenis industri menunjukkan hubungan negatif dengan kualiti pelaporan kelestarian. Penemuan ini adalah selari dengan Ghuslan dan Mohd-Saleh (2017). Perkara ini mungkin disebabkan oleh kajian ini hanya memfokuskan kepada syarikat terbesar di pasaran modal tanpa mengambil kira jenis industri. Saiz syarikat di dalam model regresi 1(a), 1(b) dan 2(b) menunjukkan hubungan positif yang signifikan dengan kualiti pelaporan kelestarian pada nilai- $p = 0.060, 0.013$ dan 0.079 . Sebaliknya, keuntungan mempunyai hubungan negatif

dengan kualiti pelaporan kelestarian di dalam keempat-empat model regresi. Ianya adalah selari dengan hasil kajian (Bhatia & Tuli 2017). Ini mungkin disebabkan oleh syarikat mengorbankan perbelanjaan berkaitan kelestarian demi mendapatkan keuntungan yang tinggi (Yu 2010).

PERBINCANGAN DAPATAN KAJIAN

Ujian hipotesis bagi mengkaji hubungan antara struktur pemilikan kerajaan dan keluarga dengan kualiti pelaporan kelestarian mendapati bahawa kedua-dua hipotesis adalah diterima. Hasil ujian mendapati pemboleh ubah tidak bersandar iaitu jumlah pemilikan kerajaan mempengaruhi tahap kualiti pelaporan kelestarian secara positif. Beberapa kajian lepas (Aman 2017; Rudyanto 2017; Mohd Ghazali 2007; Sadou et al. 2017) juga mendapati bahawa jika jumlah pemilikan kerajaan di dalam sesebuah syarikat meningkat, kualiti pelaporan kelestarian akan turut meningkat. Ini mengesahkan bahawa syarikat milik kerajaan akan lebih berusaha meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian untuk memenuhi permintaan pihak berkepentingan, memandangkan kewujudan syarikat milik kerajaan adalah untuk memenuhi kepentingan rakyat dan orang awam. Tambahan pula, terdapat syarikat yang telah diswastakan oleh kerajaan di mana tujuan penubuhan adalah untuk memenuhi agenda nasional. Oleh itu, syarikat sebegini biasanya akan lebih mematuhi peraturan-peraturan yang telah ditetapkan seperti keperluan penyenaian Bursa Malaysia yang mengkehendaki syarikat supaya menyediakan pelaporan kelestarian mengikut garis panduan yang disediakan. Selain itu, hasil kajian ini juga mendapati bahawa jumlah pemilikan keluarga dalam sesebuah syarikat mempengaruhi kualiti pelaporan kelestarian secara negatif. Ini membuktikan bahawa semakin tinggi jumlah peratusan pemilikan keluarga di dalam sesebuah syarikat, semakin rendah tahap kualiti pelaporan kelestarian yang dihasilkan. Dapatan kajian ini adalah selari dengan Block dan Wagner (2013), dan Rees dan Rodionova (2014). Hal ini mungkin disebabkan oleh konflik yang wujud antara pemegang saham majoriti dan minoriti di dalam syarikat milik keluarga. Dalam syarikat milik keluarga, ahli keluarga merupakan pemilik syarikat yang turut terlibat aktif dalam pengurusan syarikat. Perkara ini akan menyingkirkan konflik antara pihak dalaman dan pelabur luar, seterusnya meningkatkan konflik antara pemilik majoriti dan minoriti (Rudyanto 2017). Syarikat milik keluarga lebih cenderung menggunakan kos penyediaan pelaporan kelestarian untuk memenuhi kepentingan peribadi mereka daripada meningkatkan kualiti pelaporan yang diperlukan oleh pemilik minoriti (Shleifer & Vishny 1997).

Selain itu, objektif kajian ini juga adalah untuk mengkaji kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan antara struktur pemilikan dan kualiti pelaporan kelestarian. Hasil ujian menunjukkan bahawa kewujudan jawatankuasa kelestarian dalam sesebuah syarikat dapat meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia. Dapatan ini adalah selari dengan kajian oleh Kılıç dan Kuzey (2018); Amran et al. (2014); Nazari et al. (2015) dan Hussain et al. (2018). Jawatankuasa kelestarian merupakan struktur tadbir urus korporat yang dapat menggalakkan syarikat untuk terlibat dalam tindakan yang bertanggungjawab secara sosial di samping meningkatkan komitmen syarikat kepada pihak berkepentingan berkaitan isu-isu kelestarian (Kent & Monem 2008). Namun, hasil ujian menunjukkan bahawa jawatankuasa kelestarian tidak dapat menguatkan hubungan antara pemilikan kerajaan dan kualiti pelaporan kelestarian. Hal ini mungkin disebabkan oleh secara keseluruhannya, isu kelestarian di dalam syarikat milik kerajaan diuruskan oleh ahli lembaga pengarah syarikat. Ahli lembaga pengarah bagi syarikat milik kerajaan biasanya bukanlah pemilik syarikat itu sendiri, sebaliknya mereka turut berkhidmat untuk kepentingan kerajaan dan orang awam. Oleh itu, kewujudan jawatankuasa kelestarian yang spesifik mungkin tidak memberi impak yang kuat ke atas hubungan antara pemilikan kerajaan dan kualiti pelaporan kelestarian. Sebaliknya penemuan kajian adalah berbeza bagi syarikat milik keluarga. Kewujudan jawatankuasa kelestarian dalam syarikat milik keluarga dapat melemahkan hubungan negatif antara struktur pemilikannya dengan kualiti pelaporan kelestarian. Ini membuktikan bahawa syarikat milik keluarga yang rata-ratanya diuruskan oleh pemilik syarikat sendiri, memerlukan jawatankuasa kelestarian yang spesifik bagi membantu pemilik dari segi input berkaitan kelestarian, supaya kualiti pelaporan dapat ditingkatkan.

Hasil ujian juga mendapati bahawa terdapatnya peningkatan tahap kualiti pelaporan kelestarian bermula tahun 2016, iaitu selepas Bursa Malaysia mewajibkan syarikat tersenarai di Bursa Malaysia untuk membuat pelaporan kelestarian di dalam laporan tahunan syarikat pada tahun 2015. Perkara ini menunjukkan bahawa syarikat di Malaysia akan meningkatkan kualiti pelaporan jika ianya merupakan undang-undang yang perlu dipatuhi (Fatima et al. 2015). Di samping itu, peningkatan tahap kualiti pelaporan kelestarian yang bermula daripada tahun 2016 adalah disebabkan oleh garis panduan yang terperinci yang dikeluarkan oleh Bursa Malaysia pada tahun 2015. Sebelum tempoh tersebut, syarikat-syarikat mendapat kurang pendedahan dan panduan mengenai perkara-perkara yang perlu dilaporkan di dalam pelaporan kelestarian. Namun, secara keseluruhannya, hasil ujian mendapati syarikat di Malaysia masih gagal mencapai tahap kualiti pelaporan kelestarian yang tinggi jika dibandingkan dengan negara-negara maju. Tahap kualiti pelaporan masih berada di tahap sederhana dan masih terdapat banyak ruang penambahbaikan. Pelaporan masih lebih banyak dalam bentuk naratif, konsisten dengan penemuan kajian Sadou et al. (2017).

RUMUSAN

Objektif kajian ini adalah untuk mendapatkan bukti empirikal hubungan antara struktur pemilikan kerajaan dan keluarga dengan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia, dan kesan faktor pemoderat jawatankuasa kelestarian ke atas hubungan kedua-duanya. Penemuan utama kajian ini adalah struktur pemilikan kerajaan dan keluarga mempengaruhi tahap kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia secara positif dan negatif. Memandangkan peratusan syarikat milik keluarga adalah lebih tinggi di Malaysia, hubungan negatif ini perlu diambil perhatian oleh kerajaan terutamanya pihak berkuasa seperti Bursa Malaysia dan Suruhanjaya Sekuriti. Pihak berkuasa seharusnya mengetatkan pemantauan pelaksanaan tadbir urus di dalam syarikat-syarikat terutamanya syarikat milik keluarga supaya dapat menangani masalah-masalah wujudnya konflik antara pemegang saham majoriti dan pihak berkepentingan syarikat yang lain. Seterusnya, penemuan utama kajian ini turut mendapati dengan adanya jawatankuasa kelestarian dalam sesebuah syarikat dapat meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia. Hubungan negative antara struktur pemilikan keluarga dan kualiti pelaporan kelestarian dapat diperbaiki dengan adanya jawatankuasa kelestarian di dalam syarikat tersebut. Memandangkan jawatankuasa kelestarian belum diwajibkan oleh Suruhanjaya Sekuriti, penemuan ini telah membuktikan bahawa jawatankuasa kelestarian merupakan salah satu struktur tadbir urus yang berkesan untuk meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian terutamanya dalam syarikat milik keluarga.

Dapatan kajian ini dapat menyumbang kepada bidang ilmu berkaitan kualiti pelaporan kelestarian di Malaysia terutamanya dengan penggunaan teori pihak berkepentingan. Kebanyakan kajian menggunakan teori agensi bagi menerangkan pemboleh ubah struktur pemilikan, namun dapatan kajian ini membuktikan syarikat milik kerajaan akan memenuhi kehendak pihak berkepentingannya seperti kerajaan dan orang awam dengan meningkatkan kualiti pelaporannya. Sebaliknya, syarikat milik keluarga hanya akan memenuhi kepentingan pemegang saham utama dan menyebabkan kualiti pelaporan kelestariannya lebih rendah jika jumlah pemilikan keluarga meningkat di dalam syarikat itu. Di samping itu, dapatan kajian ini dapat memberi input kepada syarikat-syarikat terutamanya ahli lembaga pengarah (BOD) dan ketua pengarah eksekutif (CEO) supaya mewujudkan jawatankuasa kelestarian sebagai struktur tadbir urus korporat yang dapat membantu dalam meningkatkan kualiti pelaporan kelestarian bagi memenuhi kehendak semua pihak berkepentingan syarikat. Perkara ini juga dapat memberi gambaran kepada penguatkuasa seperti Suruhanjaya Sekuriti dan Bursa Malaysia supaya dapat mempertimbangkan untuk mewajibkan setiap syarikat supaya mempunyai jawatankuasa kelestarian.

Terdapat beberapa limitasi yang perlu diambil kira dalam kajian ini. Pertama, kajian ini hanya memfokuskan kepada analisis kandungan dalam laporan tahunan yang menyebabkan timbulnya beberapa isu. Isu pertama adalah subjektiviti. Walaubagaimanapun, masalah ini telah dikurangkan dengan menggunakan instrumen yang telah banyak digunakan oleh kajian lepas. Isu kedua adalah kajian ini hanya menggunakan laporan tahunan. Kajian akan datang boleh mengambilkira medium lain seperti laporan alam sekitar, surat khabar, risalah dan laman sesawang syarikat. Isu ketiga adalah berkaitan dengan andaian di mana laporan tahunan merupakan satu-satunya persepsi syarikat terhadap isu-isu kelestarian. Oleh itu, tahap kualiti pelaporan yang rendah menunjukkan seolah-olah syarikat tidak mengambil berat isu-isu kelestarian sedangkan perkara ini mungkin tidak tepat (Bakhtiar et al. 2009). Oleh itu, kajian akan datang boleh turut melakukan soal selidik dan temubual sebagai tambahan kepada analisis kandungan. Limitasi kedua kajian ini hanya memfokuskan kepada syarikat besar berdasarkan modal pasaran. Disebabkan itu, dapatan kajian mungkin tidak dapat disimpulkan secara umum kepada syarikat kecil. Limitasi ketiga adalah hasil kajian ini tidak menyokong hipotesis berkaitan kesan pemoderat jawatankuasa kelestarian di dalam syarikat milik kerajaan. Kajian akan datang boleh mengkaji kesan pemoderat ini dalam syarikat milik kerajaan dengan menggunakan Syarikat Berkaitan Kerajaan (GLC) sebagai sampel kajian.

RUJUKAN

- Abd-Mutalib, H., Jamil, C. Z. M., & Wan-Hussin, W. N. 2014. The Availability, Extent and Quality of Sustainability Reporting by Malaysian Listed Firms: Subsequent to Mandatory Disclosure. *Asian Journal of Finance & Accounting* 6(2): 239-257
- Abdullah, S., Mohamad, R., & Mukhtar, M. 2011. Board Independence, Ownership and Corporate Social Responsibility of Malaysian Large Firms. *Corporate Ownership & Control* 8(2): 467-483.
- Adams, C. & Zutshi, A. 2004. Corporate social responsibility: Why business should act responsibly and be accountable. *Australian Accounting Review* 14(3): 31-39.
- Adams, CA. 2002. Internal organisational factors influencing corporate social and ethical reporting: beyond current theorising. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 15(2): 223-250.

- Aman, Z. 2017. The determinants of corporate sustainability reporting: Malaysian evidence 2017(ICoMM): 1–15.
- Amran, A., Lee, S. P., & Devi, S. S. 2014. The influence of governance structure and strategic corporate social responsibility toward sustainability reporting quality. *Business Strategy and the Environment* 23(4): 17–235.
- Bakhtiar, A., Maliah, S., & Nazli, N. N. 2009. A Longitudinal Examination of Environmental Reporting Practices in Malaysia. *Gadjah Mada International Journal of Business* 11(1): 37–72.
- Balla, R., Robin, A & Wuc, J.S. 2003. Incentives versus standards: properties of accounting income in four East Asian countries. *Journal of Accounting and Economics* 36: 235–270
- Belal, AR. 2002. Stakeholder accountability or stakeholder management: a review of UK firms' social and ethical accounting, auditing and reporting (SEAAR) practices. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* 9(1): 8–25.
- Bhatia, A., & Tuli, S. 2017. Corporate attributes affecting sustainability reporting: An Indian perspective *International Journal of Law and Management* 59(3): 22-340
- Block, J. H., & Wagner, M. 2013. The Effect of Family Ownership on Different Dimensions of Corporate Social Responsibility: Evidence from Large US Firms. *Business Strategy and the Environment*, 23(7), 475-492.
- Brammer, S., & Pavelin, S. 2008. Factors influencing the quality of corporate environmental disclosure. *Business Strategy and the Environment*, 17(2), 120-136.
- Bursa Malaysia. 2006. CSR framework for Malaysian PLCs.
- Bursa Malaysia. 2015. Sustainability Reporting Guide.
- Bursa Malaysia. 2018. <https://bursasustain.bursamalaysia.com>.
- Ching, H. Y., & Gerab, F. 2017. Sustainability reports in Brazil through the lens of signaling, legitimacy and stakeholder theories. *Social Responsibility Journal* 13(1): 95–110.
- Ching, H. Y., Gerab, F., & Toste, T. H. 2017. The Quality of Sustainability Reports and Corporate Financial Performance: Evidence from Brazilian Listed Companies. *SAGE Open* 7(2): 1-9.
- Joseph. 2014. Understanding Sustainable Development Concept in Malaysia. *Social Responsibility Journal* 9(3): 441-453.
- Daniel, W.W. 1978. *Applied Nonparametric Statistics*. Boston, MA: Houghton Mifflin Company.
- Deegan, C. 2014. *Financial Accounting Theory*. Fourth Edition. Australia: Mc Graw-Hill Education,.
- Dienes, D., Sassen, R., & Fischer, J. 2016. What are the drivers of sustainability reporting? A systematic review. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal* 7(2): 154-189.
- Ekhmar, S., Razak, A. & Mustapha, M. 2013. Corporate social responsibility disclosures and board structure: evidence from Malaysia., *Journal of Technology* 64(3): 73-80.
- Eng, L.L. & Mak, Y.T. 2003. Corporate governance and voluntary disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy* 22(4): 325-345.
- Esa, E. & Ghazali, N.A.M. 2012. Corporate social responsibility and corporate governance in Malaysian government-linked companies. Corporate Governance. *The International Journal of Business in Society* 12(3): 292-305.
- Fatima, A. H., Abdullah, N., & Sulaiman, M. 2015. Environmental disclosure quality: examining impact of the stock exchange of Malaysia's listing requirements. *Social Responsibility Journal* 11: 904–922.
- Ghuslan, M. I., & Mohd-Saleh, N. 2017. The Influence of Board Characteristics on Sustainability Reporting in Selected Malaysia Sensitive and Non-Sensitive Industries. *Journal of Contemporary Issues and Thought* 7: 33–47.
- Glass, J. 2012. The state of sustainability reporting in the construction sector. *Smart and Sustainable Built Environment* 1(1): 87-104.
- Global Reporting Initiative (GRI). 2006. Guidelines for sustainability reporting 3.0.
- Global Reporting Initiative (GRI). 2011. Sustainability Reporting Guidelines.
- Hahn, R. & Kuhnen, M. 2013. Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production* 59: 5-21.
- Haji, A.A. 2013. Corporate social responsibility disclosures over time: evidence from Malaysia. *Managerial Auditing Journal* 28(7): 647-676.
- Haron, H., Yahya, S., Manasseh, S., & Ismail, I. 2006. Level of Corporate Social Disclosure in Malaysia. *Malaysian Accounting Review* 5(1): 159-184.
- Herda, D. N., Taylor, M. E., & Winterbotham, G. 2012. The Effect of Board Independence on the Sustainability Reporting Practices of Large U.S. Firms. *Issues in Social & Environmental Accounting* 6(3): 25–44.
- Ho, J. L., & Kang, F. 2013. Auditor Choice and Audit Fees in Family Firms: Evidence from the S&P 1500. *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 32(4): 71-93.
- Ho, P. & Taylor, G. 2013. Corporate governance and different types of voluntary disclosure Evidence from Malaysian listed firms. *Pacific Accounting Review* 25(1): 4-29.

- Hong, N. Y., San, O. T., Tunku, U., & Rahman, A. 2016. Assessing the relationship among corporate governance, sustainability disclosure and financial performance. *Asia-Pacific Management Accounting Journal* 11(2): 129–146.
- Hussain, N., Rigoni, U., & Orij, R. P. 2018. Corporate governance and sustainability performance: analysis of triple bottom line performance. *Journal of Business Ethics* 149(2): 411-432.
- Kasbun, N. F., Teh, B. H., & Ong, T. S. 2016. Sustainability reporting and financial performance of Malaysian public listed companies. *Institutions and Economies* 8(4): 78–93.
- Kent, P., & Monem, R. 2008. What drives TBL reporting: good governance or threat to legitimacy? *Australian Accounting Review* 18(4): 297-309.
- Kılıç, M., & Kuzey, C. 2018. Factors Influencing Sustainability Reporting: Evidence from Turkey.
- Krivačić, D. 2017. Sustainability Reporting Quality: the Analysis of Companies in Croatia. *Kvaliteta Izveštavanja O Održivosti: Analiza Poduzeća U Hrvatskoj* 7(1): 1–13.
- Liston-Heyes, C., & Ceton, G. C. 2007. Corporate social performance and politics. *Journal of Corporate Citizenship* Spring: 95-108.
- Lu, J. Y., & Castka, P. 2009. Corporate Social Responsibility in Malaysia - Experts' Views and Perspectives. *Corporate Social Responsibility & Environmental Management* 16(3): 146-154.
- Michelon, G. & Parbonetti, A. 2012. The effect of corporate governance on sustainability disclosure. *Journal of Management & Governance* 16(3): 477-509.
- Mohd Ghazali, N. A. 2007. Ownership structure and corporate social responsibility disclosure: some Malaysian evidence. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society* 7(3): 251–266.
- Mohr, L. & Webb, D. 2005. The effects of corporate social responsibility and price on consumer responses. *The Journal of Consumer Affairs* 39(1): 121-147.
- Morsing, M. & Schultz, M. 2006. Corporate social responsibility communication: stakeholder information, response and involvement strategies. *Business Ethics: A European View* 15(4): 323-338.
- Muttakin, M. B., Khan, A., & Subramaniam, N. 2015. Firm characteristics, board diversity and corporate social responsibility: Evidence from Bangladesh. *Pacific Accounting Review* 27(3): 353-372.
- Nazari, J. A., Herremans, I. M., & Warsame, H. A. 2015. Sustainability reporting: external motivators and internal facilitators. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society* 15(3): 375-390.
- Nik Ahmad, N. N., Sulaiman, M., & Siswontoro, D. 2003. Corporate Social Responsibility Disclosure in Malaysia: An analysis of Annual Reports of KLSE Listed Companies. *IIUM Journal of Economics and Management* 11(1): 1-37.
- Oliveira, L., Lima Rodrigues, L. & Craig, R. 2010. Intellectual capital reporting in sustainability reports. *Journal of Intellectual Capital* 11(4): 575-594.
- Omar, N., Mohd-Saleh, N., Salleh, M. F. M., & Ahmed, K. 2015. The influence of family and government-controlled firms on goodwill impairment: Evidence from Malaysia. *Journal of Accounting in Emerging Economies* 5(4): 479–506.
- Ong, S. H. 2016. Measuring the quality and identifying influencing factors of sustainability reporting: Evidence from the resources industry in Australia. Retrieved from <http://ro.ecu.edu.au/theses/1922>.
- Othman, S., Darus, F., & Arshad, R. 2011. The influence of coercive isomorphism on corporate social responsibility reporting and reputation. *Social Responsibility Journal* 7(1): 118–135.
- Pfau, M., Haigh, M., Sims, J., & Wigley, S. 2008. The influence of corporate social responsibility campaigns on public opinion. *Corporate Reputation Review* 11(2): 145-154.
- Rao, K., & Tilt, C. 2016. Board diversity and CSR reporting: an Australian study. *Meditari Accountancy Research* 24(2): 182–210.
- Rao, K., Tilt, C. & Lester, L. 2012. Corporate governance and environmental reporting: An Australian study. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society* 12(2): 143-163.
- Rees, W., & Rodionova, T. 2014. The Influence of Family Ownership on Corporate Social Responsibility: An International Analysis of Publicly Listed Companies. *Corporate Governance: An International Review* 23(3): 184- 202.
- Robert, R. 1992. Determinants of corporate social responsibility disclosure: An application of stakeholder theory. *Accounting, Organizations and Society* 17(6): 595-612.
- Rossi, A., & Tarquinio, L. 2017. An analysis of sustainability report assurance statements: evidence from Italian listed companies. *Managerial Auditing Journal* 32(6): 578-602.
- Rudyanto, A. 2017. State Ownership , Family Ownership , and Sustainability Report Quality : The Moderating Role of Board Effectiveness. *Accounting and Finance Review* 2(2): 15–25.

- Ruhnke, K., & Gabriel, A. 2013. Determinants of voluntary assurance on sustainability reports: an empirical analysis. *Journal of Business Economics* 83(9): 1063-1091.
- Rupley, K., Brown, D. & Marshall, R. 2012. Governance, media and the quality of environmental disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy* 31(6): 610-640.
- Sadou, A., Alom, F., & Laluddin, H. 2017. Corporate social responsibility disclosures in Malaysia: evidence from large companies. *Social Responsibility Journal* 13(1): 177–202.
- Said, R., Zainuddin, Y. HJ., & Haron, H. 2009. The relationship between corporate social responsibility disclosure and corporate governance characteristics in Malaysian public listed companies. *Social Responsibility Journal* 5(2): 212-226.
- Schaltegger, S. & Burritt, R. 2006. Corporate sustainability accounting: A nightmare or a dream coming true? *Business Strategy and the Environment* 15(5): 293-295.
- Shanmugam, G., 2017 The response of stromatolites to seismic shocks: tomboliths from the Palaeoproterozoic Chaibasa Formation, E India: Discussion and liquefaction basics. *Journal of Palaeogeography*: 6(2):1-10.
- Shleifer, A., & Vishny, R. 1997. A Survey Corporate Governance. *The Journal of Finance* 52(2): 737-783.
- Siagian, F. T. 2011. Ownership Structure and Governance Implementation: Evidence from Indonesia. *International Journal of Business, Humanities and Technology* 1(3):187-202.
- Siegel, S. & Castellan, N.J. 1988. *Nonparametric Statistics for the Behavioral Sciences*. Second Edition, New York: McGraw-Hill.
- Thompson, P., & Zakaria, Z. 2004. Corporate Social Responsibility Reporting in Malaysia. *Journal of Corporate Citizenship* 13(Spring): 125-136.
- Ullman, A. 1985. Data in search of a theory: A critical examination of the relationships among social performance, social disclosure, and economic performance. *Academy of Management Review* 10: 540-577.
- Wang, H. (2014). Theories for competitive advantage. In H. Hasan (Eds.), *Being Practical with Theory: A Window into Business Research* (pp. 33-43). Wollongong, Australia: THEORI. http://eurekaconnection.files.wordpress.com/2014/02/p-33-43-theoriesof-competitive-advantage-theoriebook_finaljan2014-v3.pdf
- Westfall, P. & Henning, K.S.S. 2013. *Understanding Advanced Statistical Methods* edited by Boca Raton, FL, Chapman & Hall. CRC Press.
- World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). 2002. *Sustainable development reporting: Striking the balance*.
- Yu, T.F.Y.C.K. 2010. *Research on sustainability reporting in Hong Kong*. PhD Thesis, Hong Kong Baptist University, Hong Kong.
- Zainab Aman, Sarifah Ismail, & Nor Suhaily Bakar. 2011. *Corporate Sustainability Reporting: Malaysian Evidence*. The 2nd International Conference on Management and Muamalah 2015 (2ndICoMM), 2015(November), 151–169.

Nur Anis Md Surani*

Jabatan Kastam DiRaja Malaysia
Bahagian Perancangan Korporat
Aras 7, Kompleks Kementerian Kewangan
62596 Putrajaya, MALAYSIA.
E-Mel: anies_ps@yahoo.com

Noradiva Hamzah
Fakulti Ekonomi dan Pengurusan
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor, MALAYSIA.
E-Mel: adibz@ukm.edu.my

LAMPIRAN 1. Pengukuran pemboleh ubah

PEMBOLEH UBAH	PENGUKURAN	RUJUKAN
Pemboleh ubah bersandar		
Kualiti Pelaporan Kelestarian (SRQ)		
	Pendedahan Ekonomi (9 item)	Ching et al. (2017), Bhatia & Tuli (2017), Ching & Gerab (2017)
	Pendedahan Alam Sekitar (30 item)	
	Pendedahan Sosial (40 item)	
Pemboleh ubah tidak bersandar		
Pemilikan Kerajaan	Peratusan saham oleh kerajaan	Rudyanto (2017), Sadou et al. (2017)
Pemilikan Keluarga	Peratusan saham oleh individu atau syarikat keluarga	Rudyanto (2017)
Pemboleh ubah Pemoderat		
Jawatankuasa Kelestarian	Kod binari 1 dan 0	Amran et al. (2014), Ong (2016)
Pemboleh ubah terkawal		
Jenis industri	Kod binari 1 diberikan kepada syarikat yang berada di dalam industri yang dijangka akan membuat pelaporan kelestarian yang lebih tinggi dan kod 0 bagi syarikat yang berada di dalam industri yang sebaliknya. Industri yang mempunyai pelaporan yang rendah termasuklah teknologi, produk perindustrian, produk pengguna dan perdagangan dan perkhidmatan. Industri yang mempunyai tahap pelaporan yang tinggi adalah pembinaan, hartanah, perladangan dan infrastruktur	Zainab, Ismail & Bakar (2011)
Saiz Syarikat	Log natural jumlah aset	(Ghuslan & Mohd-Saleh, 2017)
Keuntungan	Untung bersih/ Jumlah asset (ROA)	(Ghuslan & Mohd-Saleh, 2017)
Leveraj	Jumlah liabiliti/ Jumlah aset	(Ching et al., 2017)

LAMPIRAN 2. Ujian normaliti selepas penyingkiran *outlier* dan transformasi data

Pemboleh ubah	Skew	Kurt
SRQ	1.107	0.715
GOV	0.867	-0.590
FAM	0.055	-1.404
COMM	0.589	-1.666
GOVxCOMM	1.957	2.565
FAMxCOMM	1.693	1.259
IND	0.328	-1.907
SAIZ	-0.631	0.781
ROA	-0.715	1.647
LEV	-0.018	-0.404

GALLEY PROOF

LAMPIRAN 3. Analisis deskriptif

Pemboleh ubah	Purata	Nilai Minimum	Nilai Maksimum	Sisihan Piawai
SRQ	0.2110	0	0.82	0.18258
EKONOMI	0.2500	0	1	0.22372
ALAM SEKITAR	0.1833	0	0.70	0.18055
SOSIAL	0.2247	0	0.92	0.19597
GOV	30.1664	0	95.85	28.41444
FAM	30.6267	0	79.69	25.35048
COMM	0.36	0	1	0.481
GOVxCOMM	12.4434	0	86.91	23.67751
FAMxCOMM	9.7994	0	71.65	19.50393
IND	0.42	0	1	0.494
SAIZ	15.6687	9.90	19.05	1.68752
ROA	-2.8029	-6.21	-0.75	0.85016
LEV	0.4698	0.05	0.92	0.19210